

El professor Olivé de la Universitat Rovira i Virgili a la Conferència per la Pau de la UNESCO

El director de la Càtedra UNESCO per al Diàleg Intercultural a la Mediterrània i professor de la Universitat Rovira i Virgili, Enric Olivé, va participar com a ponent a la conferència internacional per la pau, organitzada per la delegació permanent de Costa d'Ivori a la UNESCO a París. (17 / setembre / 2018).

Una aportació molt rellevant del pro-

fessor Enric Olivé que defensa la formació religiosa dels joves, analitzant quins són els factors que han dut al trencament de l'harmonia social i al desequilibri entre nacions i continents: "... Al segle XXI, la tolerància i l'harmonia social han viatjat al mateix vagó que la negació de l'espiritualitat i l'enaltiment d'un laïcisme intolerant".

A continuació en reproduïm la ponència completa i en recomanem, a partir del text, fer-ne debats a les nostres universitats.

LO CAMPUS en convocarà properament un dels nostres Tallers interuniversitaris.

Mantenir "l'harmonia social"

Tolerància i harmonia social

Abans que res caldria reflexionar sobre què entenem per una societat harmònica i la seva relació amb la "tolerància".

A inicis del segle XX i sobretot, en ambients del denominat "catholicisme social", es va imposar el terme "harmonia social" per tal de cercar solucions als enormes conflictes socials i laborals a que s'enfrontava la societat capitalista del moment. Es tractava de reduir les estratosfèriques distàncies entre les classes socials i ampliar les possibilitats d'ascens social. El famós ascensor social. En definitiva, la por va obligar a les classes benestants a cercar solucions al "problema social" i allunyar les classes populars de l'anarquisme i del comunisme.

Aquella harmonia social, de fet, no cercava la justícia social, sinó tot el contrari, era l'eina per neutralitzar les idees i les organitzacions que posaven en dubte l'ordre social.

Un segle després el món cerca amb angoixa una nova harmonia social que allunyi la por i el

terror. Ara el perill no és tant el desequilibri de classes, sinó el desequilibri entre nacions i entre continents. I sobretot com conviure en un món plural, on les diverses religions i conviccions espirituals s'instal·len arreu sens límit.

En el reconeixement de l'altre, en tota la seva amplitud, es troba la base de la tolerància. Una tolerància ambiciosa i generosa, que no vol únicament respectar les conviccions alienes, sinó sobretot aprendre. La tolerància enriqueix i possibilita l'harmonia social si va més enllà del simple reconeixement, significat una nova proposta de relació humana basada en el creixement harmònic de les conviccions oposades.

Però al segle XXI, la tolerància i l'harmonia social han viatjat al mateix vagó que la negació de l'espiritualitat i l'enaltiment d'un laïcisme intolerant.

Laïcisme i espiritualitat a l'Europa del segle XXI

Davant del fenomen religiós, Europa i el món occidental en general, es troben en una cruïlla molt complexa. Per una banda,

una societat summament laïcista i laïcitzant, que ignora - especialment entre els joves - tota cultura i tota tradició religiosa. Per contra, les onades migratòries recents així com les segones i terceres generacions d'immigrants, presenten un perfil i una cultura religiosa d'alta intensitat, no sempre recolzada en un coneixement profund de la pròpia tradició religiosa. La conseqüència d'un i altre fenomen és el xoc individual i col·lectiu, ja sigui en forma d'ignorància de l'altre; ja sigui per l'adscripció a fenòmens radicals inspirats, suposadament, en tradicions religioses.

Els sistemes jurídics, educatius i associatius europeus han de fer front a aquesta nova situació. Per això ens cal mesurar en primer lloc, el nivell de coneixement de la cultura religiosa, especialment entre els tres col·lectius més afectats: periodistes, educadors i joves.

Històricament la Unió Europea va néixer en el context de la postguerra mundial i en una societat culturalment força homogènia de la dècada dels 50. Passats 65 anys, la composició cultural i religiosa europea ha

esdevingut molt més plural, però també més ignorant del fenomen religiós, i en definitiva molt menys espiritual. L'anàlisi d'aquest fenomen ens ha de portar a explorar i proposar una nova cultura religiosa que tingui en compte aquests canvis. Aquesta exploració ha de permetre harmonitzar la cerca d'una nova espiritualitat a través, per exemple, de la tècnica de l'atenció plena o "mindfulness", o d'altres pràctiques que puguin ser aplicades des de la neurologia o la psicologia clínica. En aquest sentit, serà també necessari el coneixement clàssic de les cultures religioses tradicionals així com de les seves manifestacions artístiques o litúrgiques. L'objectiu és promoure el respecte de totes les tradicions espirituals/místiques que ajudin a la recerca entre els escolars i els seus educadors, entre els professionals dels mitjans de comunicació i de la cultura de pau.

La primera generació de ciutadans europeus procedents de les antigues colònies, va fer una duríssima elecció per tal que els seus membres fossin reconeguts com a ciutadans

→ de primera. Aquesta generació va haver d'enterrar una bona part de les seves conviccions i pràctiques religioses i culturals. Però les segones i terceres generacions han vist que a la pràctica, aquestes renúncies no els han atorgat el mateix grau de ciutadania, i que malgrat tot, la igualtat no és per a ells. A més a més, l'absència de la seva pròpia cultura religiosa els impossibilita trobar el seu propi camí espiritual.

Aquests joves europeus, desorientats i analfabets en les seves pròpies tradicions espirituals, són el blanc perfecte de predicadors sense escrúpols que pretenen utilitzar-los per a la seva idea tergiversada del gihad.

Un exemple: els atemptats de Barcelona i Cambrils de l'agost de 2017

Permetin-me ara que analitzem un cas concret en el marc d'aquest fenomen que acabem de descriure.

Els atemptats d'ara fa just un any de Barcelona i Cambrils, a Catalunya, van ser comesos per uns joves catalans d'origen magrebí. Mirem el seu perfil: joves educats a l'escola pública. Perfectament integrats en el seu entorn semi rural. No es tracta de cap suburbi urbà, sinó de petites poblacions al cor de Catalunya. Bons estudiants, bons nois, bons ciutadans. En qüestió de mesos desapareixen del seu entorn social i es radicalitzen, interioritzant la mala interpretació que el gihad consisteix en

matar indiscriminadament els seus conciutadans.

Que ha passat en tan poc temps pel cap d'aquest bons joves catalans?

La resposta és molt complexa. Per un costat podríem parlar de la figura que radicalitza, en aquest cas concret, un imam que era, a la vegada, confident dels serveis secrets espanyols, i del qual, la policia catalana no havia estat informada de la seva activitat. En aquest cas, la visió és sempre la del control de la seguretat i del control policial. D'aquesta manera, la prevenció de la radicalització segueix sent entesa com una manera d'estar atents/alerta a les relacions amb els altres, és a dir a les relacions a l'exterior de l'ésser humà, de la pròpia persona/víctima. Però el més important és remarcar que aquests joves eren febles perquè no havien cultivat la seva dimensió espiritual. Han rebut una educació que programa des de l'exterior, on la dimensió interior de la persona no es contempla. D'aquesta manera, en una situació de vulnerabilitat, aquests joves són re-programats de nou fàcilment. I és en aquest moment, on apareix un xoc entre dues cultures, la pròpia i la dels seus pares, on ells es troben perduts i senten la necessitat de cultivar la seva interioritat. La promesa del reclutador és clara: reconstituir la pèrdua de valors religiosos que la família, l'escola i la societat els han negat, i sobretot donar-li a la vida un sentit que va més enllà d'allò

material i/o terrenal.

Naturalment, es tracta de falsos valors religiosos, però que sota la direcció d'un pertorbat esdevenen un perill terrible.

El resultat: desenes de morts i ferits innocents; gairebé tots els joves i l'imam morts, i una societat impactada i atemorida.

Una societat que encara avui es pregunta com s'arriba al terrorisme des d'un poblet harmònic de Catalunya.

Algunes propostes per a l'escola i per a l'administració

Com ja he indicat durant el meu discurs, al meu entendre, l'eina indispensable per a la construcció d'una societat tolerant i en harmonia social passa per cultivar la dimensió espiritual de l'ésser humà. I són les comunitats educatives (centres d'educació, famílies i alumnes) qui tenen la responsabilitat de fer-ho possible, amb el suport i l'orientació dels governs i de les administracions públiques. Reforçar l'individu des de l'interior reforçarà la societat en la seva globalitat.

Durant els darrers anys, Europa ha negat tota expressió religiosa i/o espiritual a favor de la modernitat, deixant orfe, d'aquesta manera, a l'individu.

Els nostres joves i el nostres infants estan majoritàriament educats en base a la ignorància d'una part de la seva personalitat en tant que individus. I em

refereixo tant a una cultura religiosa concreta així com a una veritable dimensió espiritual.

La societat ha d'assumir que si volem fer forts els nostres joves, és indispensable apostar per cultivar aquesta dimensió espiritual. Aquest és l'autèntic antídote per impedir que falsos profetes s'apoderin dels seus cors i dels seus cervells.

Recordem com als anys seixanta del segle XX, els joves a la recerca d'una vida espiritual es van entregar a mans de gurús i falsos profetes sense escrúpols, que els abocaren, moltes vegades, a la desesperació, les drogues i el suïcidi.

Avui, aquells ideals han estat transformats en terribles, mal interpretats i tergiversats gihads.

Únicament, un retorn a la dimensió espiritual de l'ésser humà i una bona formació integral que s'encarregui també de la cultura de les religions, permetrà als joves conèixer-se a si mateixos al mateix temps que els permetrà conèixer als altres. I els permetrà reconèixer-se legítims socialment i reconèixer legítims, en la mateixa mesura, als seus conciutadans. Aquest és el millor antídote contra l'odi i el terror.

Professor Enric Olivé Serret
Càtedra UNESCO
de Diàleg Intercultural
a la Mediterrània /
Universitat Rovira i Virgili

“Sala de Reflexió” d'Antoni Tàpies del Campus de la Ciutadella de Barcelona de la Universitat Pompeu Fabra.